OVOGODIŠNJE DANE MEDICINSKOG FAKULTETA U RIJECI OBILJEŽIO NIZ DOGAĐANJA

PRIČA O RAZVOJU ZNANOSTI

Niz zanimljivih predavanja, obilježavanje dviju važnih obljetnica (35. godina Studija stomatologije na Medicinskom fakultetu u Rijeci i 30. godina Studija sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Rijeci), izložba, promocije diplomiranih studenata i doktora, javna i znanstvena tribina te brojni drugi događaji obilježili su ovogodišnje Dane Medicinskog fakulteta što su tijekom prošloga tjedna održani u Rijeci. Posebno svečano bilo je u srijedu kada je održana Svečana sjednica Fakultetskog vijeća kojoj je prethodio niz predavanja te javna tribina koji su tematski objedinjeni naslovom »Aktualni trenutak znanosti kod nas«. Možda najbolji uvod toj temi dao je Igor Salopek, predsjednik Znanstvenog odbora svih studenata Medicinskog fakulteta u Rijeci (ZOSS) koji je predstavio studentska nastojanja usmjerena na razvoj hrvatske znanosti te predstavio tekuće i buduće projekte ZOSS-a među kojima je i organizacija Adriatic Medical Student Conference. Prof. dr. Siniša Volarević definirao je trenutačno stanje hrvatske znanosti, točnije biomedicinskih znanosti, zaključivši da Hrvatska ima značajan potencijal za biomedicinska istraživanja koji nije dovoljno iskorišten, a prof. dr. Stipan Jonjić je govoreći o znanosti u službi razvoja visokog obrazovanja zaključio da upravo nerazvijenost visokoškolskog i znanstvenog sustava predstavlja najveću prepreku uspjehu Hrvatske u Europskom istraživačkom prostoru.

Naravno, priča o razvoju znanosti i znanstvenoistraživačkom radu bila bi nepotpuna bez medija, pa je u okviru teme »Aktualni trenutak znanosti kod nas« organizirana i javna tribina »Znanost i mediji«. Cilj je bio dotaknuti probleme »suradnje« dvaju spomenutih područja kojih, istaknuli su sudionici, ima uistinu puno. Tako su na pitanja poput je li znanost »rezervirana« samo za pojedince, je li Hrvatska suočena s estradizacijom znanosti i na koji način popularizirati znanost pokušali odgovoriti ministar znanosti, obrazovanja i športa RH prof. dr. Dragan Primorac, prorektor Sveučilišta u Rijeci prof. dr. Pero Lučin, prof. dr. Siniša Volarević, prof. dr. Stipan Jonjić i dr. sc. Bojan Polić s Medicinskog fakulteta u Rijeci, dekan riječkog Medicinskog fakulteta prof. dr. Alan Šustić, zatim dr. sc. Mladenka Tkalčić i dr. sc. Boran Berčić s Filozofskog fakulteta u Rijeci te urednica priloga »Znanost« Novoga lista Elvira Marinković Škomrlj. S obzirom na sveobuhvatnost teme koju su sudionici javne tribine razmatrali s različitih aspekata, otvoren je niz novih pitanja. Upravo stoga, klasičan je zaključak izostao, no ipak su se svi složili da je za bolju suradnju znanosti i medija ključna bolja komunikacija.

IGOR SALOPEK, POVJERENIK ZOSS-a

Poticanje znanstvenog rada studenata

Studenti su najvažnija karika svakog fakulteta, pa stoga ne čudi da su aktivno sudjelovali u događajima organiziranim u povodu Dana Medicinskog fakulteta. Jedna od njihovih aktivnosti bila je i predstavljanje Znanstvenog odbora svih studenata (ZOSS). Riječ je o povjerenstvu za znanstveni rad koje djeluje pri studentskoj udruzi FOSS MedRi, a koja okuplja sve zainteresirane studente Medicinskog fakulteta s ciljem afirmiranja znanstvenoistraživačkog rada među studentima te pružanja pomoći u njihovom znanstvenom napredovanju tijekom studiranja. Naime, kako je naglasio povjerenik ZOSS-a Igor Salopek, Odbor je osnovan prije pola godine i to kako bi približio znanstveni rad studentima, ponudio pomoć u izradi znanstvenog rada, ali i sudjelovanju na kongresima i ostvarivanja međunarodne suradnje. U tom smislu, ZOSS je pokrenuo nekoliko projekata među kojima je osnivanje registra znanstvenih projekata na kojima mogu sudjelovati i studenti, zatim registra studenata koji se bave znanstvenim radom, baze podataka sa svim objavljenim studentskim radovima te studentskih kongresa i pružanje informacija o njima.

– Naravno, osim realizacije započetih i novih projekata, u ZOSS-u se trenutačno bavimo i organiziranjem radionice i seminara na temu »Kako napisati znanstveni rad«, zatim izbora najboljeg studentskog znanstvenog rada u prošloj godini, a otvoreni smo i za suradnju sa sličnim organizacijama, objasnio je Salopek dodavši da je sve što rade moguće svesti na »provođenje teorije u praksu«.

PROF. DR. STIPAN JONJIĆ

Riječka sveučilišna bolnica nacionalni prioritet

Znanost u službi razvoja visokog obrazovanja – trenutačno stanje i perspektive, bila je tema predavanja što ga u srijedu održao prof. dr. Stipan Jonjić. Nakon što je naveo niz slabosti koje obilježavaju sadašnje stanje u znanosti, a napose na medicinskim fakultetima u Hrvatskoj, Jonjić je usporedio hrvatska sveučilišna središta sa sličnim središtima u europskim zemljama s obzirom na broj publikacija u biomedicinskim časopisima i pokazao naš očiti zaostatak te u tom smislu naveo potrebu za korjenitim promjenama.

Osim toga, prof. dr. Jonjić istaknuo je da medicina u Hrvatskoj ima budućnost samo ako vodi brigu o sve tri svoje komponente – znanosti, struci i obrazovanju – a posebno se osvrnuo i na problem sveučilišnih bolnica, njihov nejasan status Hrvatskoj te neodrživu disproporciju između pojedinih sveučilišnih centara. Naime, iako zagovara model sveučilišne bolnice koja bi bila sastavnica sveučilišta, Stipan Jonjić napominje da je pitanje sveučilišne bolnice u Rijeci ne samo san svih Riječana i svih ljudi u ovoj regiji, već i pitanje od najvećeg nacionalnog interesa budući da je sadašnje stanje neodrživo i u disproporciji sa zaslugama koje je riječka medicina povijesno gledajući imala u hrvatskom zdravstvu.

Iako i sam inzistira na strukturnim reformama, prof. dr. Jonjić naglašava da one nemaju svrhe ako ih ne prati razvoj ljudskih potencijala koji će moći parirati razvoju u zemljama Europske Unije, čijoj ćemo uskoro postati članicom. Da je i u našoj sredini moguće napraviti relevantne prodore u znanosti i struci, Stipan Jonjić potvrdio je navođenjem nekoliko grupa u Hrvatskoj, a dokumentirao uspjesima svoje vlastite grupe na Medicinskom fakultetu u proteklih dvadesetak godina. Svoje izlaganje Jonjić je završio zaključkom da je nerazvijenost visokoškolskog i znanstvenog sustava najveća prepreka uspjehu Hrvatske u Europskom istraživačkom prostoru i u tom smislu naglašava nužnost mobilizacije svih nacionalnih sveučilišnih struktura te uvođenje univerzalnih vrijednosnih kriterija bez kojih nema uspjeha.

PROF. DR. SINIŠA VOLAREVIĆ

Jaka istraživanja jamče kvalitetu sveučilišta

O sadašnjem stanju i pogledu u budućnost, što se tiče razvoja znanosti u Hrvatskoj, govorio je prof. dr. Siniša Volarević. On se, doduše, fokusirao na biomedicinu koja, kao znanstvena disciplina koja omogućava dublje razumijevanje mehanizama bolesti čime omogućuje razvoj novih lijekova i drugih oblika liječenja te dijagnostičkih postupaka, predstavlja jedno do najvažnijih područja znanosti.

U tom smislu, Volarević se osvrnuo na ulaganja u biomedicinu u svijetu te istaknuo da bi razina financiranja naše biomedicine bila na razini one u SAD-u (gdje se godišnje u biomedicinske znanosti ulaže 100 milijarda dolara), trebalo uložiti oko 9 milijarda kuna odnosno 7,5 posto ukupnog budžeta Republike Hrvatske. Osim tog podatka, među probleme koji sprječavaju razvoj biomedicinskih istraživanja u Hrvatskoj Volarević je ubrojio i probleme iz prošlosti zbog kojih veliki broj znanstvenika ne bi mogao biti međunarodno konkurentan čak i uz neograničena sredstva, zatim nepoticajnu atmosferu za znanstvena istraživanja, manjak centraliziranih servisa za istraživanje, administrativne prepreke, visoke cijene laboratorijske opreme...

Ipak, Siniša Volarević istaknuo je i pozitivne strane znanstvenog sustava u Hrvatskoj. U tom je smislu napomenuo da u pravom okružju jedan postotak mladih ljudi obrazovanih u Hrvatskoj uspijeva u međunarodnoj konkurenciji, istaknuo je međunarodno uspješne istraživačke grupe u Hrvatskoj, činjenicu da broj ljudi koji su obrazovani u dobrim laboratorijima raste, ali i činjenicu da njihov potencijal nije u potpunosti iskorišten.

Kako bi se unaprijedila biomedicinska istraživanja u našoj sredini, prof. dr. Volarević, između ostalog, smatra da je važno utjecati na stvaranje uvjeta za znanstvena istraživanja i poticajne atmosfere na razini države i sveučilišta te usmjeriti razvoj naših sveučilišta prema istraživačkim sveučilištima.

– Najbolja su sveučilišta u svijetu upravo ona koja imaju jaka istraživanja. Unatoč dominantnom stavu u Hrvatskoj da kvaliteta istraživanja bitno ne utječe na kvalitetu nastavnog procesa, iskustva svih kvalitetnih svjetskih sveučilišta to demantiraju. To zahtijeva ozbiljne promjene u sustavu visokog obrazovanja poput vrednovanja rada nastavnika/znanstvenika, smanjenja broja studijskih programa, izvođenja manje zahtjevnih studijskih programa na veleučilištima, zadržavanja postojećih i dovođenje novih kvalitetnijih znanstvenika na sveučilišta, smatra Siniša Volarević.

U OKVIRU TEME »AKTUALNI TRENUTAK ZNANOSTI KOD NAS« ORGANIZIRANA JAVNA TRIBINA »ZNANOST I MEDIJI«

PROSVJETITELJSKA ULOGA MEDIJA KLJUČNA

Bojan Polić, Siniša Volarević, Stipan Jonjić, Alan Šustić, Elvira Marinković Škomrlj, Dragan Primorac, Pero Lučin, Mladenka Tkalčić i Boran Berčić

Petar FABIJAN

Problemi suživota znanosti i medija mnogobrojni su, ali ne i nepremostivi, moglo se zaključiti na javnoj tribini »Znanost i mediji« na kojoj je komunikacija istaknuta kao preduvjet uspješne suradnje novinara i znanstvenika. Naime, svi su se sudionici okruglog stola složili da je odgovornost za poboljšanje komunikacije na svima, ali da već i sama tribina predstavlja pomak za poboljšanje u komunikacijskom kanalu između znanstvenika i javnosti. Da su poboljšanja itekako potrebna skrenuo je pozornost ministar znanosti, obrazovanja i sporta prof. dr. Dragan Primorac koji se u svome izlaganju zapitao koliko je hrvatska znanstvena zajednica inferiorna u odnosu na snagu medija te kakav je uopće utjecaj takve medijske promocije znanstvenika i njihova rada za hrvatsko društvo.

– Uloga znanstvenika prema medijima daleko je složenija od uloge političara i ministra. Naime, veoma mali postotak ljudi može razumjeti jezik znanosti ako ga zakompliciramo, pa je stoga važna odgovornost znanstvenika. Moram naglasiti i da je napravljen velik pomak u hrvatskim medijima u smislu popularizacije znanosti te je svojevrsna preteča tog trenda bio Novi list koji je dao poticaj drugim medijima da počnu sustavnije pisati o znanosti – kazao je ministar koji je kao najvažnija istaknuo pitanja stvarne istine onoga što se objavljuje u medijima i odgovornosti onih koji (ne) govore o istini.

– Sustav odgovornosti postoji i u novinarstvu, a novinare i njihove uratke svatko može vrednovati prema postojećim kriterijima te je stoga ključna odgovornost svih nas koji ne smijemo biti pasivni promatrači – rekao je Primorac, naglasivši važnost stavljanja općeg dobra ispred osobnih interesa pojedinaca na razini akademske zajednice.

Ako se znanost prati stručno, postavlja se pitanje tko će to razumjeti i čitati, a ako se o znanstvenim temama piše na popularan i svima razumljiv način, dolazi do banalizacije znanosti – upozorio je dr. sc. Boran Berčić naglasivši da su mediji možda prikladniji za prezentaciju znanosti kroz svojevrsnu prosvjetiteljsku ulogu

Napravljen je velik pomak u popularizaciji znanosti, a svojevrsna preteča tog trenda bio je Novi list koji je dao poticaj drugim medijima – kazao je ministar Dragan Primorac

TENDENCIJA NEZAMJERANJA

Na tendenciju nezamjeranja, veliki problem u svim sferama društva pa tako i u znanstvenim krugovima, osvrnuo se dr. sc. Bojan Polić koji je istaknuo da su kod nas znanstvenici i inače dosta nekritični pa zbog toga dolazi do poteškoća s evaluacijom projekata.

– Često se radi o strahu od toga kakav će odjek nešto izazvati kod kolega i hoće li oni onda negativno evaluirati naše projekte. To nije slučaj u zapadnim društvima gdje je cijeli sustav baziran na kritičnosti tako da senzacionalizam ne nailazi na plodno tlo. Dapače, znanstvenici jako dobro paze što će reći kako ne bi izazvali buru negodovanja kod svojih kolega i da ne bi zapravo iskrivili ono što su zaista postigli – kazao je dr. sc. Polić, pozvavši na jačanje kritičnosti u akademskoj zajednici što će se onda reflektirati i na medije.

Prof. dr. Stipan Jonjić istaknuo je da je percepcija javnosti o tome što jest znanost, što radi i kako utječe na društvo jako važna te da se znanstvene informacije najprije moraju plasirati kroz znanstvene časopise.

– Stvar je isključivo znanstvene zajednice da ocijeni i procijeni koja su znanstvena otkrića ona koja će učiniti život kvalitetnijim, no znanstvenici se često ne libe senzacionalizma koji može biti vrlo opasan jer je, neovisno o važnosti otkrića, opasno davati atribute čudotvornih sredstava i moći. Uz znanstvena otkrića koja su zaista vrijedna pažnje, pa tako i pažnje javnosti kroz istraživačko novinarstvo specijalizirano za plasiranje znanstvenih informacija na način da su one prikladne za javnost, u nas senzacionalizmu naginju i oni koji nemaju baš ništa za pokazati, odnosno, čija »senzacionalna« otkrića zapravo to nisu pa medije koriste za pribavljanje određenog utjecaja u društvu – naglasio je prof. dr. Jonjić, zaključivši da jedino kritičan odnos znanstvenika prema javnosti u smislu plasiranja svojih doprinosa u kombinaciji sa specijaliziranim novinarstvom može spriječiti znanstveni senzacionalizam.

Na estradizaciju znanosti i pojavu medijskih znanstvenih zvijezda osvrnuo se prof. dr. Siniša Volarević, istaknuvši da znanstvenici ne moraju postati medijske zvijezde na naslovnicama novina već isključivo u stručnim znanstvenim časopisima kao što je slučaj u svijetu, a potom je stao u obranu hrvatskog znanstvenog novinarstva dodavši da ne smatra da postoji selektivan pristup znanstvenicima i prezentaciji njihovih istraživanja.

PROBLEM BANALIZACIJE

– Hrvatsko znanstveno novinarstvo je pozitivniji dio novinarstva u Hrvatskoj i onaj pozitivniji dio hrvatskog društva, no možda bi ipak bilo dobro da se više polaže na obrazovanje novinara i to tako da se dio znanstvenika potiče na bavljenje novinarstvom – kazao je prof. dr. Volarević, dodavši da bi se tako smanjilo senzacionalističko pisanje do kojega često dolazi zbog neznanja. No, specijalizirano novinarstvo koje bi pokrivalo sva područja znanosti predstavlja utopiju, pojasnila je urednica priloga »Znanost« Elvira Marinković Škomrlj, naglasivši da veći problem predstavlja način na koji znanstvenici interpretiraju svoje otkriće te je stoga apelirala na pažljivo biranje riječi u komunikaciji s novinarima i izbjegavanje senzacionalističkih izjava.

– Jedan od načina za poboljšanje komunikacije znanstvenika i medija bila je ideja o stručnim osobama za odnose s javnošću, no u praksi se pokazalo da su upravo oni, uz časne iznimke, najveća prepreka novinarima koji bi htjeli doći do neke detaljnije informacije ili kompetentne osobe – naglasila je Elvira Marinković Škomrlj, a da su mediji možda prikladniji za prezentaciju znanosti kroz svojevrsnu prosvjetiteljsku ulogu smatra dr. sc. Boran Berčić, koji se osvrnuo i na neke probleme popularizacije znanosti.

– Naime, ukoliko se znanost prati stručno, postavlja se pitanje tko će to razumjeti i čitati, a ukoliko se o znanstvenim temama piše na popularan i svima razumljiv način, dolazi do banalizacije znanosti – upozorio je dr. sc. Berčić, a taj je problem banalizacije znanosti dotaknula i dr. sc. Mladenka Tkalčić, istaknuvši potrebu isticanja apsolutnih brojki u medijskim prezentacijama znanstvenih istraživanja.

– S jedne strane način prezentiranja informacije može generirati strah, a s druge strane može dovesti do toga da budi lažne nade. Smatram da bi prioritet stoga trebalo biti povećanje statističke pismenosti na čemu bi se trebalo početi raditi već u osnovnim školama – kazala je dr. sc. Tkalčić, dodavši da prikaz znanstvenog istraživanja bez brojki nije valjan.

EDUKACIJA NOVINARA

Dekan Medicinskog fakulteta u Rijeci prof. dr. Alan Šustić smatra da je definitivno potrebno još mnogo raditi na poboljšavanju međusobne komunikacije, kako unutarnje tako i one vanjske.

– Kvalitetnija komunikacija rezultirala bi time da mediji mogu pravu informaciju prenijeti javnosti bez profaniranja znanosti, a ipak na način koji će biti zanimljiv mladim ljudima te će ih zainteresirati i privući u sustav znanosti – kazao je prof. dr. Šustić, a s njim se složio i prof. dr. Pero Lučin, koji je naglasio da bi svi trebali razvijati medijsku kompetenciju ili sposobnost komuniciranja već u sustavu obrazovanja.

– Sveučilišta i znanost su one strukture koje će donijeti razvoj, no da bismo bili konkurentni, moramo znati komunicirati ono što radimo te se svi zajedno školovati u razvijanju spomenutih prezentacijskih kompetencija. Naime, nije pitanje hoće li netko napraviti bolji znanstveni rad, hvaliti se i dobiti određeni prostor u novinama, već prezentirati zajednici, a prije svega politici jer ona odlučuje, značenje znanosti i potrebu da se jačaju institucije – dodao je prof. dr. Lučin, dok je rektor Daniel Rukavina, ističući važnost sustavne edukacije novinara, predložio da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta novinarima omogući godišnje stipendije za boravak na znanstvenim institutima gdje bi se mogli profesionalno usavršavati.

Poučan primjer popularizacije znanosti iznio je prof. dr. Ivica Grković sa splitskog Medicinskog fakulteta i glavni urednik Glasnika Medicinskog fakulteta u Splitu koji je naglasio da su upravo članci u toj stručnoj tiskovini izazvali interes raznih medija koji na taj način dobivaju smjerokaze za potencijalne teme, ali i relevantne sugovornike.

Pišu Karolina KRIKŠIĆ i Ana MAKEK